

Eestlased päästaksid paberi ja papi sortimisega aastas üle miljoni puu

FOTOD: MARKO MUMM, KRISTJAN TALVISTE

Korteriühistu toimekusest sõltub, kas mugav eestlane hakkab jäätmeid liigitama.

Agne Narusk
agne.narusk@epl.ee

Eesti elanikud toodavad aastas umbes pool miljonit tonni olmejäätmeid. Sellest 70 protsenti satub prügimägedele. Hollandis, Taanis ja Rootsis jõuab prügilatesse aga alla viiendiku, mõnes riigis isegi alla kümnendiku jäätmeid. Seal tehakse jäätmetest uut paberit-pappi, klaasi, metalli ja komposti.

Keskonnaministeeriumi andmeil jõuab eestimaalaste käte vahelt prügimäele aastas ligi 70 000 tonni vanapaberit ja pappi. See on 1300 raudteevagunitäit. Iga tonn töödeldud paberit säästaks 17 puud, 3000–4000 kilovatti elektrit (keskmise eramu aastane energiatarve), 30 kuupmeetrit vett. Õhku jääks paismakuta 27 kilogrammi heitmeid.

Kalle 9. korruselt

Keskmiselt üle päeva hõikab naine Kallele: "Kuule, ämber on täis!" Kalle viskab jope selga ning kaob susside sahnal, prügipange sang kohusetundli-

hüütab ühistu esimees. "Nii kaua võin, kuni sa pole ühistule biolagunevate jäätmete konteinerit tellinud," vastab Kalle ja on rahul, et kellapatareid jäävad proua majaesindaja tähelepanuta. "Ah, jõuan ma siin sõida ja prügitünne nõuda," rehmab Kalle kodus käega. "Linna mööda neid nüüd ka otsima ei hakka. Pole aega ega autot." "Mõtlen globaalselt!" manitseb Kalle teismeline tütar. "Sajandi keskpaigaks pole meil sinusuguste pärast puhast vett ja me viskleme CO2 mürgituses."

Narr oleks kondi mõõdud ette anda

Eesti jäätmekäitlejate liidu tegevjuht Margit Rütelmann peab Kalle nagu ka teiste prügi-teemaga kimpus olevate kodanike reaktsiooni ja suhtumist mõistetavaks. "Inimesed on harjunud viskama kõike ühte konteinerisse ja nüüd järsku tuleb käituda uut moodi – koguda prügi liigiti ja otsida konteine-

Ühistu juhtide tegemata töö paneb elanike nupukuse proovile.

kult pihku surutud, liftiuste taha. Varem toimis üheksakorruselises majas prügisahk. Tõsi, lehk natuke segas, aga muidu oli mugav. Nüüd seisavad õues lukustatud raudtara taga kaks prügikonteinerit. Paberi- ja papikonteinerisse poetab mees kingakarpi pressitud ajalehed ning pestud ja laiaks vajutatud piimapakid, mis naine talle kaenla alla kaasa torkas.

Teise konteinerisse kallab mees prügiambri sisu. "Ah, igapäevane kraam," annab Kalle koeraga jalutavale ühistu esimehele aru. "Kartulikoored, küünelakieemaldi järele haisevad vatitupsud, naise juuksekarvapunt, poja katkine CD, tühi loputatud kõrvitsasalati purk, patakas läikiviledaid reklaamlehti, õunasüdamed, lambipirn, majapidamis-paberi märjad nutsakid, tühi ohatisekreemi tuub, kohvikruusi killud, kuivanud nelgid, kalaroots, hapukoore kilepakk, hallitanud saianukk, kaanad, augulised sokid, viinerikiled, kellapatareid, ah, tead küll."

"Kartulikoori ei tohi!"

reid," ütleb ta. "Loomulikult tekitab see vastuseisu. Harjumusest tahab inimene ikka vanamoodi käituda, kuigi loogiliselt võttes on uus meetod parem, säästab rahakotti ja keskkonda."

Rütelmanni sõnul on prügi liigiti kogutud juba varem. "Mäletan oma lapsepõlvest, et pudeleid said taarapunkti viidud, vanapaberit sai kogutud, mingil perioodil oli ka viiekorruselise maja trepikoja ukse juures anum köögijäätmete tarvis," meenutab Rütelmann.

Võti peitub teavitamises ja selgitamises – suhtumise muutmises. Ja nii nagu igasse tegevusse, tuleb ka prügi liigiti kogumisse suhtuda kaine mõistusega ning pilli mitte lõhki ajada, soovib ta. "Kui palju ühte prügipange neid kuivanud nelke ja õunasüdameid ikka tekib? Narr on anda lihakontidele ette mõõdud, et mis on suur ja mis väike." (Suured kondid tuleb viisata olmejäätmete, väiksed biolagunevate hulka – toim.) Ta nõustub, et teemat on raske ühistu üldkoosolekul käsitleda, sest täpselt nii palju, kui on ini-

Margit Rütelmann: au ja kiitust väärivad inimesed, kes oma prügi sordivad.

mes, on ka eri arvamusi ja ellusuhtumisi.

Üht-teist saab keskkonnateadlik prügisortija ka tõrksa ühistu tunda ka rahalises mõttes. Nimelt on eraldi kogutud jäätmete üleandmise hind odavam kui segaolmejäätmete oma.

midagi ei võidaks. Kui aga ühistul on tellitud eraldi paberi- ja papikonteiner, peaks see varsti olema tunda ka rahalises mõttes. Nimelt on eraldi kogutud jäätmete üleandmise hind odavam kui segaolmejäätmete oma.

Kalle prügiambri sisu ehk mis kuhu käib:

- Loputatud kõrvitsasalati klaaspurk lähimasse pakendikonteinerisse. Kui purk on must, siis nn tavalisse, segaprügi- ehk ametliku nimega olmeprügikonteinerisse.
- Küünelakieemaldajaga läbiimbnud vatitopid, ohatisekreemi tühi tuub (tegu on määratud pakendiga), kruusikillud, aukudega sokid, viinerikiled, kilest hapukoorepakk – kõik olmejäätmete hulka.
- CD-plaat – olmejäätmete hulka, nagu ka kassetid ja vinüülplaadid.
- Elektripirn olmejäätmete hulka. Säästupirn ja kellapatareid tuleb viia ohtlike jäätmete konteinerisse või jäätmejaama.
- Lääkivad reklaamlehed ja pestud, kartongist piimapakid pakendikonteinerisse. Pakendiseaduse järgi pole tegu tavalise papitükiga, vaid pakendiga. Kui piimapakk on loputamata, saab selle visata segajäätmete konteinerisse.
- Kartulikoored, õunasüdamed, majapidamis-paberi märjad nutsakid, kaanad, kalaluud, kuivanud nelgid ja hallitanud saianukk lähevad biolagunevate jäätmete konteinerisse. Et Kalle majas pole ühistu juhatus seda tellinud, ei jää üle muud kui need olmejäätmete konteinerisse visata. Biolagunevate jäätmete konteiner on suurel kortermajale kohustuslik.

Jäätmeid aitas liigitada Margit Rütelmann.

Nõuded erinevad piirkonniti

- Omavalitsustes on prügi sortimise nõuded sätestatud jäätmehoolduseeskirjas. Erinevalt Tallinnast pole mujal Eestis vaja eraldi koguda biolagunevaid jäätmeid.
- Tallinna üheksakorruselisel kortermajal peavad olema segaolmejäätmete konteiner (nn tavaline prügikast), biolagunevate jäätmete konteiner ning paberi- ja papikonteiner. Pakendikonteiner peab korrusmajade piirkonnas olema paigaldatud arvustusega üks konteiner keskmiselt 450 korteri peale. Nende paigaldamise eest hoolitsevad taaskasutusorganisatsioonid. Kui sinu piirkonnas pakendikonteinerit pole, anna neile sellest teada. Konteiner paigaldatakse ja seda tühendatakse tasuta.
- Väljavõtteid Tallinna jäätmehoolduseeskirjast:
 - Rida-, korterelamutes jne tuleb taaskasutatavaid jäätmeid koguda liigiti: paberit ja kartongi, kui kinnistul on vähemalt viis korterit; biolagunevaid jäätmeid, kui kinnistul on vähemalt kümme korterit.
 - Biolagunevate jäätmete liigiti kogumise kohustust ei rakendata elanikele vähemalt kümne korteriga elamu puhul juhul, kui sellel kinnistul tekkivad biolagunevad jäätmed kompostitakse nõuetekohaselt samal kinnistul ja korraldatud jäätmeveo vanalinn piirkonnas.
 - Pakendite ja pakendijäätmete üldkasutatavate konteinerite asukohad on kirjas ka Eesti Taaskasutusorganisatsiooni ja Eesti Pakendiringluse koduleheküljel (vastavalt www.eto.ee ja www.pakendiringlus.ee).

Korralda kodune prügikogumine

- Prügi sortimiseks pole vaja mitut eraldi kasti. Piisab, kui soetada endale näiteks äravõetavate lahtritega prügikast ja seda korralikult puhastada.
- Esimene suurem lahter jäta segaolmejäätmetele, milleks on näiteks määratud pakendid, vahatatud paber, kile, komposiitpakend (kokku liimitud kile ja paber), foolium, kosmeetikatoodete topsikud, köögis ja vannitoas ülejäävad nuustikud, lapid, seebitükid, hambapastatubid, hügieenisidemed, mähkmed, tekstiilesemed, elektroonikat ümbritsev vahtplast jne.
- Teine pakendilahter on taaskasutatava prügi jaoks – sinna sobivad veega loputatud (kuivatada ei ole vaja) ja kokku surutud pandimärgiga pakendid (nn tetrapakid, klaaspudelid, plastkarbid jne), samuti kilekotid.
- Kolmas lahter hoia köögijäätmete kogumiseks – sinna sobivad toidujäätmed, kasutatud majapidamis-paber, teepakid, kohvipuru ning närtsinud lilled.

NB! Prügi sortimisel arvestage mõistlikkuse printsiipi – kui pakendit pole võimalik nõudepesuvahendi ja kuuma veeta puhtaks pesta, siis on õigem panna see olmeprügi hulka.

Kui te siiani pole jäätmeid sortinud, siis nüüd on huvitav jälgida, kui palju vähem tekib segaolmejäätmeid pärast seda, kui nende hulgast on välja võetud taaskasutatav materjal. Vähemalt kolmandiku võrra võiks segaolmelahtrisse sodi minna küll.

Keskonnaministeerium

Biojätmete ümber hõljub segaduse aura

Biojätmete konteinerist räägitakse hirmujutte ja see põhjustab kahtlasi spekulatsioone.

Agne Narusk
agne.narusk@epl.ee

Kolme-nelja päeva tagant poeb Aira kõõgi kraanikausi alla ja sõlmib prügikoti otsad kokku. Kiirustab kontsade klõbinal teiselt korrusel alla ja poetab selle hoovi varjus seisvasse prügikasti. Hiljuti tekkis rohelise hiidkasti kõrvale teine, väiksem, biojätmete oma. Sellele järgnes kümne korteri ja suure aiaga maja rahva elav arutelu teemal, mis need biojätmed siis öieti on.

Titamähkmed? Bioloogiline-looduslik – kaka ja piss on ju ometi looduslikud. Umbrohi? Midagi, mis sisaldab rakke? Homöopaatilised ravimid? Selle peale, et konteiner ootab kasutatud majapidamispaperit, õhtusöögiäänuseid, mandariinikoori või lillemulda, ei tulnud keegi. Seni saadeti esimesed kaks WC-potti ja küllap tehakse seda edaspidigi. Toidujätmetel on kalduvus rikkuda ja neid on üsna vastumeelne säilitada, kuni koguneb piisav hulk, et neid konteinerisse panna.

Hakkajamad elanikud uurisid prügifirma kodulehekülge ning vaidlesid teemal, kas ühise elamise puhul on tegu "rohkem kui kümne korteriga" majaga või "vähemalt kümne korteriga" majaga. Vahe on kohustuslike prügikonteinerite arvus. Ega asja poleks nii põhjalikult uuritudki, aga majajuhistu juhatus teadis rääkida, et trahvid on kopsakad. Nende põhjustajaid ootaks väikeses majas avalik ja pikaaegne häbipost.

Õnneks pole läbi tumeda prahikoti näha, mis seal sees on. Aira ja tema naabrite elus muutis uus prügi sortimise kord nii palju, et ajalehed viiakse maale vanaemale või lisatakse olmejätmete hulka. Paberikonteinerit pole, sest majaesindaja sõnul on neil ju ometi tegu "küttekoldega elamuga". Tõepoolest, naabri-Alma ahju on eriti külmadel õhtudel tossamas nähtud. Lähikonnas üldkasutatavat paberikonteinerit pole silma hakanud ja kaugemalt seda otsima minna pole aega. Aga kontrollid? "Selleks ajaks organiseerime Alma ahju tule ja tassime hoovinurka kogunenud ajalehed vanaproua ukse taha," lubab ühistu esindaja.

Mõnikord viskab keegi majast midagi ka biojätmete konteinerisse, aga valdavalt ei tule see kiirustavatele inimestele lihtsalt meelde. Pakenditega on asi lihtne: kui need on mustad, s.t loputamata, lendavad need täiesti seaduslikult segaolmejätmete hulka.

Aira prügikoti sisu ehk mis kuhu käib

•• Vanad ajalehed – paber- ja papikonteiner. Et seda Aira kümne korteriga majal pole (aga peaks olema, sest õige mõiste on "kümne või enama korteriga maja"), siis tuleb need kokku korjata ja üldkasutatavasse paberikonteinerisse viia. Ajalehepaki vanaema ahju viimine sobib samuti.

•• Õhtusöögiäätmek, mandariinikoored, lillepotimuld, kasutatud niiske majapidamispaper – biolagunevate jätmete hulka.

Jätmeid aitas liigitada
www.ragnsells.ee.

Mida sortida kui erinevat prügi koguneb vähe?

Et sortimine õnnestuks, peab asjakohane teave kiirustavate inimesteni ise jõudma.

Agne Narusk
agne.narusk@epl.ee

Ahti eramu värvavas ilutseb väiksemat sorti ratastega prügikonteiner, kuhu ta heidab hommi-kuti kilekotitäie prahti. Seal on tühjad titatoidupurgid, katkine mänguasi, näritud toasussid, peotäis rotveileri-pojakese karvavilla, tampoonid, tühi makaronipakk, poolikud õunad, tühi veinipudel ja -kork, järatud lambakont, ülejutatud ja puuduva lehtedega "naistekas", tühi telefonikaart, aegunud Goldrex ning märke päevasest menüüst. Ajalehe võtab Ahti tööle kaasa ja heidab selle laua alla prügikasti. Paberarveid ei käi neile juba ammu.

Reklaamlehtede tõrjet teeb käreahhääline kutsu.

Tita õhtuode, banaanikoored ning tühi kõrremahlapak leivad koha keskses asuva pargi prügikastis. "Mida oleks siin sortida, kõik on täiesti tavaline praht," pahandab Ahti ajalehte

lugedes. Televisorit ja külmkapipi pidev roheliste rattaretkel osaleja niikuinii metsa alla või kraavi ei poeta – pole lihtsalt sedasorti mees. Pealegi armastab naine kevaditi metsas sinillili korjamas käia.

Nn rohelisest kilekotist on ta poole kõrvaga kuulnud, aga mis see on, kust seda saab ja milleks kasutatakse, pole olnud aega uurida. Mine nüüd mööda ilma mingeid kotte taga ajama! Ja milleks? Ahti neljalikmelise pere prügikonteineris on igat liiki jätmeid alati "natuke" ja natuke on ju lubatud.

Söögiäätmek, kartuli- ning mandariinikoori ei luba Ahti naine oma iluaeda ladestada. Seepärast laseb pereisa, nagu eeskirjas ette nähtud, olmeprügikonteinerit tühjendada vähemalt iga kahe nädala tagant. Kuivanud lehed ja murupügamisest üle jääva sodi põletab pere lihtsalt ära.

Kommentaari

Inimeste teadlikkus kasvab

Siret Kivilo
Eesti Taaskasutusorganisatsiooni arendusjuht

MTÜ Eesti Taaskasutusorganisatsioon tellimisel küsitluse Turu-uuringute AS mullu septembris uuringu "Pakendijätmetega ümberkäimine elanikkonnas" raames tuhandet leibkonda üle Eesti. Selgus, et kõige vähem olid jätmete sortimisest huvitatud Ida-Virumaa elanikud (ka sealsed eestlased): umbes 80 protsenti elanikest ei sorteerinud mingeid jätmeid. Peamiseks põhjuseks oli teadmatust, kuhu ja mida viia. Ei teadnud isegi, kus asuvad pakendikonteinerid.

Ligi pooled Eesti elanikud viisid pakendeid veel möödu-

nud aasta lõpus ühes muude jätmetega olmeprügikonteinerisse. Siiski oli selline käitumine võrreldes aastataguse ajaga veidi vähenenud. 23 protsenti viis pakendid sortitud spetsiaalsetesse konteineritesse, nende osakaal oli kasvanud. Tunamullu sortis jätmeid ainult 16 protsenti majapidamistest. Maal põletati endiselt suur osa jätmetest lõkkes või tulekoldes.

Elanike seas on kasvanud soov saada põhjalikumate teavete jätmete sortimise kohta. Kahjuks ei tundnud 17 protsenti elanikest jätmete sortimise vastu mingit huvi ega kavatsenud seda kunagi tegema hakata.

Ahti prügi sortimine

•• Titatoidu tühjad purgid – mustana segaolmejätmete ehk nn tavalise ehk olmeprügi hulka. Puhtaks loputatuna segapakendikonteinerisse või nn rohelisse kilekotti.

•• Katkine mänguasi – kui patareita, siis olmeprügi sekka. Patareiga mänguasi aga elektroonikajätmete kogumispunkti (kogumispunktid leiab aadressilt www.eesringlus.ee/1719).

•• Vanad toasussid, koerakarvad, tampoonid, tühi telefonikaart, järatud lambakont, poolikud õunad – olmejätmete hulka.

•• Makaronipaki ümbris – kui nn krabisev, siis olmejätmete hulka. Kui plastist, siis segapakendikonteinerisse, kui papist, siis paber- ja papikonteinerisse.

•• Tühi veinipudel ja -kork – veinipudeli pole pandimärki ja see läheb segapakendikonteinerisse. Kui on olemas klaaspakendikonteiner, siis sinna. Sobib ka nn rohelisse kilekotti. Kork sobib olmejätmete hulka.

•• Katkine raamat – paber- ja papikonteiner.

•• Aegunud ravim Goldrex – ohtlike jätmete konteiner.

Jätmeid aitas liigitada Siret Kivilo

Pakendikott eramajja

•• Tallinna korraldatud jätmeveo piirkondades pakuvad jätmekäitlejad eramajaomanikele võimalust pakendijätmeid (pakendikoti teenus) ja vanapaberit tasuta, kodust lahkumata ära anda. Väikeelamutes tekkivad biolagunevad jätmed on võimalik kompostida oma kinnistu piirides. Kui aga väikeelamute olmejätmekonteineritesse pannakse toidujätmeid, siis tuleb konteinerit tühjendada iga kahe nädala tagant.

•• Nn rohelisse kilekotti ehk pakendijätmete kotti võib panna klaastarast, plastist, alumiiniumist või muust metallist pudeleid ja purke, kartongist mahla- ja veinipakke. Kõik pakendid peavad olema tühjad ja puhtad. Kilekotti võib jätta ka pakkidesse seotud vanapaberit. Kott pannakse prügikonteineri kõrvale või suletud konteineri peale.

•• Nn rohelise kotti ei tähenda tingimata rohelist värvi pakendikotti: näiteks Ragn-Sells'i kott on värvilt tõesti roheline, Cleanaway oma läbipaistev ja vastava kirjaga, Pakendiringlus aga

jabab läbipaistvaid ning rohelise kirjaga taaskasutatud kilest valmistatud kotte.

•• Jätmekäitleja jabab soovijatele 150 liitrit prügi mahutavaid spetsiaalseid pakendikilekotte. Majapidamises saab kilekoti paigutada majapidamisruumi, kuuri alla või mujale sobivasse kohta, selgitas Eesti Taaskasutusorganisatsiooni arendusjuht Siret Kivilo.

•• Kilekotti pannakse majapidamises tekkivad pakendijätmed ning iga kahe või nelja nädala tagant viib pakendikogumise auto kilekoti sisu sortimisele. Majapidamistele on teenus enamasti tasuta.

•• Kogu Eestis praegu veel pakendikoti teenust pole. Peale Tallinna on see olemas Harku, Viimsi, Muuga, Pärnu, Paikuse, Kihnu, Piirissaare, Saue, Saku, Lihula, Virtsu, Jõhvi piirkonnas ja mujal.

•• Pakendikoti teenust koordineerivad ning sellega seotud kulusid kannavad mittetulundusühingud Eesti Taaskasutusorganisatsioon ja Eesti Pakendiringlus.

Kommentaari

Räpane pakend hoia pakendikonteinerist eemal

Andres Siplane
Eesti Pakendiringluse teenindusjuht

olema. Iga avalik teenus on täpselt nii hea, kui palju on selle osutamiseks raha. Paljud majapidamised on eelistanud mugavust ja tellinud endale otse jätmekäitlejatele isiklikud pakendikonteinerid. Isiklike konteineritega kaasnevad kulud on võrreldavad tavaprügi käitlusega, aga selle võrra vähenevad loomulikult kulutused tavaprügil.

Pakendikonteineri eesmärk on koguda taaskasutuseks sobivaid pakendijätmeid. Need peavad olema puhtad, midagi ei tohi haiseda ega tilkuda. Räpane pakend ei sobi taaskasutuseks ja halvemal juhul rikub ka ülejäänud konteineris oleva materjali ära.

Kui tarbija ostab poest kaupa, siis on tal püha õigus pakend tasuta tagastada. Enamik kauplusi on üles riputanud sildi, kus on kirjas lähima pakendikonteineri asukoht. Küsimus pole üksnes tarbija pühas õiguses, vaid ka keskkonnamootmes – kogutud pakendid sorteeritakse ja töödeldakse ümber uueks materjaliks.

Avalikud pakendikonteinerid on paigaldatud kõikidesse omavalitsustesse. Loomulikult ei ole neid piisavalt ja ilmselt ei saagi kunagi

